

AZ EURÓPAI UNIÓ JOGA

Debreceni Egyetem
Egyetemi és Nemzeti Könyvtár

0497 0873

Több mint kiadó
Szakmai partner

Előszó	31
Előszó a második kiadáshoz	33
Rövidítések jegyzéke	35
I. FEJEZET	
Az európai integrációs szervezet fejlődése – elmélyülés és kibővülés	37
1. Bevezetés	39
2. A Közösségek létrejötte	39
2.1. Közvetlen előzmények	39
2.2. Az Európai Szén- és Acélközösség létrejötte	41
2.2.1. Az ESZAK céljai	42
2.2.2. Az ESZAK intézményrendszere	42
2.3. Az Európai Gazdasági Közösség és az Európai Atomenergia Közösség létrehozása	44
3. Egy kiterdő: a KGST szervezeti–jogi viszonyainak váza	47
3.1. Célkitűzések	47
3.2. A KGST feladatai	47
3.3. A KGST szervezeti felépítése	48
3.4. A KGST mint nemzetközi szervezet döntéseinek jogi formái	49
3.4.1. A KGST-határozat	49
3.4.2. A KGST-ajánlás	49
3.4.3. Az egyeztetett javaslat	49
3.4.4. A KGST szervekben elért közvetlen megállapodások	50
3.5. Az érdekeltég elve	50
3.6. Az egyenlő képviselő elve	50
4. A Hatok Európájától a Tizenkettek Európájáig	50
4.1. A Luxemburgi kompromisszum	51
4.2. A külpolitikai kooperáció létrejötte	52
4.3. Az első kibővülés	53
4.4. A déli kibővülés	53

5. Az Egységes Okmánytól az Uniós Szerződés felülvizsgálatáig	54
5.1. Az Egységes Európai Okmány	54
5.1.1. Intézményi változások	54
5.1.2. Tartalmi újítások	56
5.2. A Maastrichti Szerződés	57
5.2.1. A szerződés felépítése	57
5.2.2. Az uniós polgárság	58
5.2.2.1. A tartózkodás és a szabad mozgás joga	59
5.2.2.2. Aktív és passzív választójog a helyhatósági választásokon	61
5.2.2.3. Aktív és passzív választójog az Európai Parlament képviselőinek választásán	61
5.2.2.4. Diplomáciai és konzuli védelemhez való jog	63
5.2.2.5. A petíció joga, az ombudsmanhoz fordulás joga	63
5.2.3. Intézményi változások	63
5.2.4. Új közösségi kompetenciák	64
5.2.5. Az Unió II. pillére, a Közös Kül- és Biztonságpolitika	65
5.2.6. Az Unió III. pillére, az igazságügyi és belügyi együttműködés	65
5.2.7. Az új tagok felvételének rendezése	66
5.3. Az Unió kibővülése a „maradék EFTA” államokkal – Ausztria, Finnország és Svédország csatlakozása	67
5.4. Az Amszterdami Szerződés	67
5.4.1. Újítások az Uniós Szerződésben	68
5.4.2. A Közös Kül- és Biztonságpolitikát érintő módosítások	68
5.4.3. A III. pillért érintő változások	69
5.4.4. A megerősített együttműködés konstrukciói	70
5.4.5. Intézményi változások	71
5.4.6. Új közösségi kompetenciák	71
5.5. A Nizzai Szerződés	71
5.5.1. Intézményi reformok	72
5.5.2. A megerősített együttműködés	73
5.6. A legutóbbi kibővülés	73
6. Az Unió és az Európai Közösség célkitűzései és feladatai	74
6.1. Az Unió célkitűzései	74
6.2. Az Európai Közösség célkitűzései	75
6.3. Az Európai Közösség tevékenységei	75
7. Szerződéstervezet egy Európai Alkotmány létrehozásáról	77
7.1. Az Európai Konvent	77
7.2. Az Alkotmányos Szerződés tervezetébe foglalt fontosabb változások	78
7.2.1. Intézményi változások	78
7.2.1.1. Az Unió külügyminisztere	79
7.2.1.2. Az Európai Bíróság	79
7.2.2. Az Unió Alapjogi Chartája	80

7.2.2.1. Az Unió pilléres szerkezetének megszüntetése, az Európai Közösséget létrehozó szerződés hatályon kívül helyezése	80
7.2.3. Az Unió szimbólumai	80
7.2.4. Az Unió és a tagállamok hatásköreinek elhatárolása	80
7.2.5. Az Unió jogának elsőbbsége a tagállamok jogával szemben	82
8. Magyarország és az Európai Közösségek (Európai Unió)	83
8.1. A társulási megállapodás	83
8.1.1. A megállapodás tartalma	85
8.1.2. Jogközelítés a társulási megállapodásban	85
8.2. A Koppenhágai Csúcs kritériumai	87
8.3. Az előcsatlakozási partnerség	88
8.4. A csatlakozási szerződés	90
8.4.1. Az átmeneti eltérések (az úgynevezett derogációk)	91
8.4.1.1. A személyek szabad mozgása	91
8.4.1.2. A szolgáltatás nyújtásának szabadsága	91
8.4.1.3. A tőke szabad mozgása	92
8.4.1.4. Versenypolitika	92
8.4.1.5. Mezőgazdaság	92
8.4.1.6. Közlekedéspolitika	92
8.4.1.7. Adózás	93
8.4.1.8. Környezetvédelem	93
8.4.1.9. Vám	93

II. FEJEZET

Az intézményrendszer	95
1. Bevezetés	97
2. Az Európai Tanács	98
2.1. Az Európai Tanács összetétele és működése	98
2.2. Az Európai Tanács feladatai	99
2.3. Egy hibrid szerv: az állam- és/vagy kormányfői összetételű Tanács	101
2.4. Az Alkotmánytervezet az Európai Tanácsról	101
3. Az Európai Közösségek intézményei	102
3.1. Az Európai Unió Tanácsa, vagy röviden: a Tanács	103
3.1.1. A Tanács feladatai	103
3.1.2. A Tanács összetétele	103
3.1.2.1. Az Alkotmánytervezet a Tanács formációiról	104
3.1.3. A Tanács elnöksége	105
3.1.4. A Tanács Főtitkársága	106
3.1.5. A COREPER	106
3.1.6. A Tanács működése	107
3.1.7. A szavazás	109

3.2. A Bizottság	112
3.2.1. A Bizottság összetétele	112
3.2.2. Az Unió külügyminisztere	113
3.2.3. A Bizottság tagjainak kinevezési eljárása	114
3.2.4. A Bizottság tagjainak státusa	114
3.2.5. A Bizottság elnöke	116
3.2.6. A Bizottság feladatai	116
3.2.7. A Bizottság működése	118
3.2.8. A Bizottság hivatali apparátusa, a „brüsszeli bürokrácia”	119
3.3. Az Európai Parlament	120
3.3.1. Az Európai Parlament összetétele	120
3.3.2. Az Európai Parlament feladatai, hatásköre	122
3.3.3. A petíció	124
3.3.4. Az ombudsman	124
3.3.5. Az Európai Parlament szerepe a KKBP terén	127
3.3.6. Az Európai Parlament szerepe a III. pillérben	127
3.4. Az Európai Bíróság	128
3.4.1. A Bíróság összetétele, szervezete, működése	129
3.4.2. A főtanácsnok	130
3.4.3. Az Európai Bíróság feladatai, hatásköre	132
3.4.3.1. Az Európai Bíróság hatáskörei	133
3.4.4. Az Elsőfokú Bíróság	136
3.4.4.1. Az Elsőfokú Bíróság összetétele, szervezete	136
3.4.4.2. Az Elsőfokú Bíróság hatáskörei	137
3.4.5. Az Európai Bíróság jogértelmezési módszerei, szerepe a közösségi jog fejlesztésében	139
3.4.5.1. A szó szerinti (nyelvtani) értelmezés	140
3.4.5.2. A közösségi jog többnyelvűsége	140
3.4.5.3. A történeti értelmezés	142
3.4.5.4. A rendszertani értelmezés	143
3.4.5.5. A jogösszehasonlító módszer	144
3.4.5.5.1. A jogösszehasonlító módszer alkalmazásának típusai, avagy a joghézag kitöltése a közösségi jogban	145
3.4.5.6. A célkutató (teleologikus) értelmezés	147
3.4.6. Az Európai Bíróság eljárása	148
3.4.6.1. Az eljárás vázlata	148
3.4.6.2. A képviselőlet	148
3.4.6.3. Az írásbeli és szóbeli eljárás	149
3.4.6.4. Az írásbeli eljárás	150
3.4.6.5. A beavatkozás	151
3.4.6.6. Az előzetes jelentés	152
3.4.6.7. A bizonyítás	152
3.4.6.8. A tanúk idézése és meghallgatása	153

3.4.6.9.	Szakértő kirendelése	153
3.4.6.10.	A szóbeli eljárás	154
3.4.6.11.	Az egyezség	155
3.4.6.12.	A kereset visszavonása	155
3.4.6.13.	A tanácskozás (deliberation, les délibérations)	156
3.4.6.14.	Az ítélet	156
3.4.6.15.	A költségek	157
3.4.6.16.	Az ítélet értelmezésére irányuló kérelem	158
3.4.6.17.	Perújítás (application for revision, révision)	158
3.4.6.18.	Mulasztási ítélet és ellentmondás	159
3.4.6.19.	Az előzetes döntéshozatali eljárás néhány specifikuma	159
3.4.6.20.	Egyszerűsített eljárás	160
3.4.6.21.	Az eljárás nyelve	161
3.4.6.22.	Speciális eljárás, az Elsőfokú Bíróság határozatával szembeni fellebbezés	161
3.4.6.23.	Elévülés a Közösség szerződésen kívüli károkozása esetén	162
3.4.6.24.	Közösségi intézmény aktusa végrehajtásának felfüggesztése, ideiglenes intézkedések, az eljárás megszüntetése	162
3.4.6.25.	Jogi segély (legal aid)	163
3.5.	A Számvevőszék	163
3.5.1.	A Számvevőszék összetétele	163
3.5.2.	A Számvevőszék függetlensége	164
3.5.3.	A Számvevőszék feladatai	164
3.5.4.	Az ellenőrzés szempontjai	165
3.5.5.	Hozzáférés az információkhoz	166
4.	Intézménynek nem minősülő szervek	168
4.1.	A Gazdasági és Szociális Bizottság	168
4.2.	A Régiók Bizottsága	168
5.	Az Európai Beruházási Bank	169
6.	A Monetáris Unió intézményi aspektusa	170
6.1.	A Központi Bankok Európai Rendszerének felépítése, feladatai	172
6.1.1.	A monetáris politika eszközei	173
6.2.	Az Európai Központi Bank	173
6.2.1.	Az EKB felépítése	173
6.2.2.	Az új szavazási rend a Kormányzótanácsban	174
6.2.3.	Az EKB szabályozási hatásköre	176
6.2.4.	Egy potenciális hatáskör: a pénzügyi intézmények prudenciális felügyelete	177
6.2.5.	Az EKB jogalkotást érintő véleményezési jogköre	177
6.3.	A KBER és az EKB függetlensége	178
6.3.1.	Funkcionális függetlenség	178
6.3.2.	Intézményi függetlenség	178

6.3.3. Személyi függetlenség	179
6.3.4. Gazdasági függetlenség	179
6.3.5. Az „összekapcsolás”, az EKB a Közösség intézményi rendjében	180
6.3.6. Függetlenség vagy különállás? Az Európai Bizottság kontra Európai Központi Bank ügy	181
6.4. A Monetáris Unió külső viszonyai	182
6.4.1. Az ERM II	182
6.4.2. Az euró és az EU-n kívüli pénzek viszonya	182

III. FEJEZET

Jogforrások – jogalkotás – döntéshozatal	185
1. Bevezetés	187
2. Az elsődleges közösségi jog	188
2.1. Az alapító szerződések (alapszerződések)	188
2.2. Az alapszerződések módosítása	190
2.3. A csatlakozási szerződések	191
2.4. Az alapszerződések tartalma	192
2.5. Az alapszerződések területi hatálya	193
3. A másodlagos közösségi jog	194
3.1. A másodlagos – az intézmények által alkotott – közösségi jogi aktusokkal szemben támasztott általános követelmények	194
3.1.1. A jogalap kérdése	194
3.1.2. A 308. cikkre történő hivatkozás feltételei	196
3.1.3. A szubszidiaritás elve	197
3.1.3.1. Szubszidiaritás a British American Tobacco ügyben	199
3.1.3.2. A szubszidiaritás az Alkotmánytervezetben	200
3.1.4. Az indoklási kötelezettség	202
3.2. A rendelet	203
3.3. A határozat	205
3.4. Az irányelv	206
3.4.1. Az implementálás	207
3.4.2. Közzététel, hatálybalépés	210
3.5. A vélemények, az ajánlások és az iránymutatások	210
3.6. Az EKB által kibocsátott aktusok	211
3.7. Az intézmények (szervek) belső eljárási szabályzatai	211
3.8. A Szerződésben nem említett aktusok	212
4. Formális aktusok az Unió Közös Kül- és Biztonságpolitikája (az Unió II. pillére) terén	213
5. Formális aktusok a bűnügyi téren folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködés (az Unió III. pillére) terén	214

6. A másodlagos jogforrási rendszer az Alkotmánytervezetben	215
7. A nemzetközi szerződések a közösségi jogban	216
7.1. Az EK Szerződésben megjelenő szerződéskötési jogosultságok	216
7.2. Beleértett külső hatáskörök	218
7.3. Kit köteleznek a Közösség által vállalt kötelezettségek?	219
7.4. A nemzetközi szerződések helye a közösségi jogi hierarchiában	220
7.5. Vegyes szerződések	221
7.6. A tagállamok által kívülállókkal kötött nemzetközi szerződések és a közösségi jog	222
7.6.1. A Szerződés, illetve az abból fakadó kötelezettségek hatálybalépése előtt kötött szerződések	222
7.6.2. A Szerződés hatálybalépése után kötött megállapodások	223
8. Jogelvek	224
8.1. Jogi alapelvek a közösségi jogban	224
8.2. A demokrácia és a jogállamiság elve az Európai Unióról szóló szerződésben	225
8.3. Az arányosság elve a közösségi jogban	226
8.3.1. Az arányosság elvének vizsgálata a Közösség intézkedései kapcsán	227
8.3.2. Az arányosság elvének vizsgálata a tagállamok közösségi jog alá tartozó aktusai kapcsán	231
8.4. Alapvető emberi jogok mint általános jogelvek az Európai Bíróság gyakorlatában	233
8.5. Az általános jogelvek és az emberi jogok az intézmények, illetve a tagállamok dokumentumaiban	237
8.6. Az Európai Unió Alapjogi Chartája	239
8.6.1. Méltóság	240
8.6.2. Szabadság	240
8.6.3. Egyenlőség	240
8.6.4. Szolidaritás	240
8.6.5. Polgári jogok	240
8.6.6. Igazságszolgáltatás	241
8.6.7. Az Alkotmánytervezet és az Alapjogi Charta	241
9. Döntéshozatali eljárások az Európai Közösségben	241
9.1. A klasszikus eljárás	241
9.2. A Tanács és a Bizottság – az Európai Parlament nélkül eljárva – döntenek	242
9.3. A kooperációs eljárás (a Szerződés 252. cikke szerinti eljárás)	242
9.4. Az együtdöntési eljárás (a Szerződés 251. cikke szerinti eljárás)	243
9.5. Az egyetértési eljárás	244
9.6. A Bizottság delegált hatáskörben, egyedül dönt – az úgynevezett comitology	245
9.6.1. A tanácsadó eljárás (advisory procedure, procédure consultative)	246

9.6.2. Az igazgatási eljárás (management procedure, procédure de gestion)	246
9.6.3. A szabályozási eljárás (regulatory procedure, procédure de réglementation)	246
9.6.4. A védintézkedésekre vonatkozó eljárás (safeguard procedure, procédure de sauvegarde)	247
10. Az Európai Unió döntéshozatali tevékenységében történő magyar részvétel kormányzati előkészítése és képviselete	247
10.1. A magyar álláspont kialakításában részt vevő szervek	247
10.1.1. A szakértői csoportok	247
10.1.2. Az Európai Koordinációs Tárcaközi Bizottság (EKTB)	248
10.2. A magyar álláspont kialakításának rendje	248
10.2.1. A Tanács mellett működő munkacsoportokban képviselendő magyar álláspont kialakításának rendje	248
10.2.2. A COREPER és az egyéb tanácsi döntés-előkészítő bizottságokban képviselendő magyar tárgyalási álláspont meghatározása	249
10.3. A magyar álláspont képviselete	250
10.4. Az Országgyűlés és a Kormány közötti egyeztetési eljárás az európai uniós ügyekben	250
10.4.1. A Kormány egyéb tájékoztatási kötelezettségei	251
10.4.2. A Kormány javaslattevési joga	252
10.5. A nemzeti parlamenteknek az uniós döntéshozatalban való részvételének megítélése az Európai Alkotmánytervezetben	252

IV. FEJEZET

A közösségi jog közvetlen hatálya	253
1. Bevezetés	255
2. Az elv kimondása, a Van Gend en Loos eset	257
3. A közvetlen hatály feltételei	260
3.1. A rendelkezés „feltétel nélküli” volta	260
3.2. A rendelkezés „alkalmazása ne függjön közösségi vagy tagállami szervek további intézkedésétől”	261
3.3. A rendelkezés „kellően pontos (vagyis világos és egyértelmű)” volta	261
3.4. A rendelkezés „negatív kötelezettséget előíró” volta	262
4. A Szerződés rendelkezéseinek közvetlen hatálya	263
5. A másodlagos jog közvetlen hatálya	266
5.1. A rendeletek	266
5.2. A határozatok	266
5.3. Az irányelvek	267
6. Az állam fogalmának kitérítése az Európai Bíróság ítéleteiben	269
6.1. A Marshall ügy	270

6.2. A Constanzo ügy	271
6.3. A Foster v. British Gas ügy	272
7. A közvetett hatály	273
8. Közvetlen hatály háromoldalú jogviszonyokban	277
9. A Közösség által kötött nemzetközi szerződések közvetlen hatálya	279
10. A tagállamok kártérítési felelőssége a közösségi jog megsértésével okozott kárért	282
10.1. Az irányelvek nem implementálásával okozott kárért viselt tagállami kártérítési felelősség, az úgynevezett Francovich-elv	282
10.1.1. Az elv kimondása	283
10.2. A tagállam kárfelelősségének feltételei	284
10.2.1. A Francovich ügy	284
10.2.2. A tagállami kárfelelősség feltételei a Brasserie du Pêcheur/Factortime II. ügyben	285
10.2.2.1. A jogsértés kellően súlyos volta	287
10.2.2.2. A közvetlen okozati összefüggés	289
10.2.3. Releváns állami szervek és az aktuális nyomán keletkezett állami felelősség	290
10.2.3.1. A felsőbb bíróságok jogerős ítéletei, a Köbler ügy	290
10.3. A helytállásra köteles fél	293

V. FEJEZET

A közösségi jog elsőbbsége a tagállami joggal szemben	295
1. Az elv lényege	297
2. A közösségi jog elsőbbségének kimondása	298
2.1. Mi történik a „nem alkalmazott” tagállami jogszabállyal?	298
2.2. Az elsőbbség terjedelme	299
3. Az elv kibontakozása az Európai Bíróság esetjogában	299
3.1. A Simmenthal ügy	301
3.2. Az elsőbbség kimondása az Alkotmánytervezetben	304
4. Az elsőbbség befogadása a tagállami jogrendszerek oldaláról	304
4.1. Olaszország fenntartásai	305
4.1.1. A Frontini v. Ministero delle Finanze ügy	305
4.1.2. A Granital ügy	306
4.2. Német ellenállás a közösségi jog feltétlen elsőbbségével szemben	306
4.2.1. A Német Alkotmánybíróság „Maastricht-döntése”	309
4.2.2. A Banana ügy	311
4.2.3. A Német Alkotmánybíróság két újabb döntése	312
4.2.4. Az Alcan ügy	312
4.3. Franciaország	314
5. A tagállami jogrendszerek és közösségi jogrend – alkotmányossági vita	316

6. A Magyar Alkotmány „Európai Unió klauzulája”, a csatlakozási szerződés kihirdetése	317
7. A közösségi jogon alapuló igények érvényesítése a tagállami bíróságokon	318
7.1. Korai fejlemények	319
7.2. A Marshall (II) ügy	321
7.3. Az egyenértékűség elve az Edis ügyben	324

VI. FEJEZET

A tagállamok közösségi jogsértésével szembeni kikényszerítési eljárások	327
1. Bevezetés	329
2. A Bizottságnak a Szerződés 226. (169.) cikkében foglalt eljárása	329
2.1. A tagállami jogsértés megismerése	332
2.2. Az eljárás menete	333
2.2.1. A bírósági szakaszt megelőző rész	333
2.2.2. A bírósági szakasz	335
2.2.2.1. A tagállamok védekezései	336
2.2.2.2. Az Európai Bíróság ítélete	336
2.2.2.3. Köteles vagy csak jogosult a Bizottság az eljárás lefolytatására?	338
2.2.3. Az eljárás hatása a jogsértés kiküszöbölésében érdekelt magánfélre	338
2.2.4. A bíróság döntésének figyelmen kívül hagyása	339
3. A Bizottság által kezdeményezett jogsértési eljárás koordinációs rendszerei	342
4. A tagállamok más tagállamok közösségi jogsértésének megállapítására irányuló keresete, a Szerződés 227. (170.) cikke szerinti eljárás	343
5. Egy speciális eljárás	344

VII. FEJEZET

Az előzetes döntéshozatali eljárás	347
1. Bevezetés	349
2. Az előzetes döntéshozatali eljárások a Szerződés szövegében	350
3. Az eredeti előzetes döntéshozatali eljárás	352
3.1. A bírói szerv fogalma a 234. cikkben	352
3.2. Milyen tárgyban lehet előzetes döntést kérni?	355
3.3. Az előzetes döntés természete, joghatása	356
3.3.1. A közösségi jogi aktus érvénytelenségének megítélése	357
3.3.2. Az előzetes döntés negligálásának megítélése	359
3.4. Melyik bíróság köteles az Európai Bírósághoz fordulni?	359
3.5. Mikor nem köteles a tagállami bíró az Európai Bírósághoz fordulni? Az Acte clair doktrína	362

3.6. Jogértelmezés vagy jogalkalmazás?	364
3.7. Minden feltett kérdésre válaszolnia kell-e a Bíróságnak?	365
3.7.1. A túl általános vagy hipotetikus kérdések	366
3.7.2. A nem valódi jogvita esete	368
3.7.3. A tagállami és a közösségi jog összeegyeztethetőségének vizsgálata	370
4. Az érvényesség vizsgálata a 234. cikk keretében	371
5. Az előzetes döntés joghatása	373
5.1. Az ítélet melyik része kötelező?	373
5.2. Az érvénytelenséget megállapító előzetes döntés (quasi erga omnes hatály)	374
5.3. Az értelmezési előzetes döntések joghatása	375
5.4. Az időbeli hatály	375
6. Összesített adatok az előterjesztésekről 1952–2002 között	377
7. Az Európai Bíróság Iránymutatása a tagállami bíróságok számára az előzetes döntéskérés tárgyában	379
8. Előzetes döntéshozatal a magyar jogban	382
8.1. A 2003. évi XXX. törvény	382

VIII. FEJEZET

A közösségi jogi aktusok bírósági felülvizsgálata – a megsemmisítési eljárás	385
1. Bevezetés	387
2. A megsemmisítési eljárás	387
2.1. A megtámadható aktusok	388
2.2. A keresetindításra jogosultak (locus standi) meghatározása	390
2.2.1. A privilegizált keresetindításra jogosultak köre	390
2.2.2. Az ügynevezett kvázi privilegizált keresetindításra jogosultak	390
2.2.3. A nem privilegizált keresetindításra jogosultak	392
2.2.3.1. A közvetlen érintettség	392
2.2.3.2. A személyes, egyéni érintettség. A Plaumann-teszt	393
2.2.3.3. Rendelet formájában hozott határozat	394
2.2.3.4. Újabb joggyakorlat a rendeletek nem privilegizált keresetindításra jogosultak kérelmére történő felülvizsgálata tekintetében	395
2.2.3.4.1. A Codorniu eset	395
2.2.3.4.2. A megánszemélyek perlési jogának enyhébb megítélése alá eső esettípusok	396
2.2.3.5. Lázadás a „személyes érintettség” Plaumann-tesztben foglalt felfogása ellen, avagy a hatékony jogvédelemhez való jog közösségi jogi megítélése	399
2.2.3.5.1. Az Union de Pequeños Agricultores kontra Tanács ügy	400

2.2.3.5.2. Jégo-Quéré kontra Bizottság ügy	401
2.2.3.6. Magánszemélyek keresetindítási joga az Európai Unió Alkotmányáról szóló Szerződés tervezetében	404
2.2.4. A megtámadásra nyitva álló határidő	405
2.2.4.1. A határidő megítélése, avagy mégsem abszolút jogvesztő hatályú?	405
2.3. Az érvénytelenség jogalapja	407
2.3.1. Hatáskör hiánya	407
2.3.2. Lényeges eljárási szabály megsértése	407
2.3.3. A Szerződés, valamely más, a Szerződés alkalmazásával kapcsolatos jog megsértése	409
2.3.4. Hatáskörrel való visszaélés	409
2.4. Az érvénytelenség megállapításának joghatásai	409
2.4.1. A 241. cikkben foglalt érvénytelenségi kifogás	410
2.5. Megsemmisítési (érvénytelenítési) eljárás az Unió II. és III. pillérében	412
3. A mulasztással elkövetett jogsértés	412
3.1. Keresetindításra jogosultak	413
3.1.1. Nem privilegizált keresetindításra jogosultak	413
4. A Közösség magánjogi felelőssége	416
4.1. A Közösség szerződésen alapuló felelőssége	416
4.1.1. A joghatósággal rendelkező bíróság	417
4.1.2. Az Európai Bíróságot megnevező választottbírói kikötés	418
4.1.3. A szerződésre alkalmazandó jog	418
4.2. A Közösség felelőssége az általa szerződésen kívül okozott kárért	419
4.2.1. A Közösség felelőssége jogellenes aktusával okozott kárért	420
4.2.1.1. A Plaumann-elv a kártérítés terén	420
4.2.1.2. A Schöppenstedt formula	421
4.2.1.3. A felelősség megoszlása a Közösség és a tagállamok között	423
4.2.2. A közösség felelőssége jogszerű aktusával okozott kárért	424
4.3. A kártérítési felelősség elévülése	424

IX. FEJEZET

A belső piac joga	425
1. Bevezetés	427
2. Az áruk szabad mozgása	428
2.1. A vámunió, a vámok és a vámokkal egyenértékű intézkedések tilalma	428
2.1.1. A vámokkal egyenértékű intézkedések tilalma	429
2.1.2. Kivétel a szabály alól: a tagállami bevételek rendszerébe ágyazott közteher	432
2.1.3. Másik kivétel: kötelező ellenőrzés a határon	432
2.2. A diszkriminatív adóztatás tilalma	433

2.2.1.	Esetek a direkt adódiszkrimináció köréből	434
2.2.2.	Esetek az indirekt adódiszkrimináció köréből	435
2.3.	A mennyiségi korlátozások és a velük azonos hatású intézkedések	
	tilalma	437
2.3.1.	A mennyiségi korlátozások tilalma	437
2.3.2.	A mennyiségi korlátozásokkal azonos hatású intézkedések tilalma	438
2.3.3.	Bizottság közleménye a kölcsönös elismerés elvének alkalmazásáról	441
2.3.3.1.	A Bizottság javaslatai	441
2.3.3.1.1.	Első szakasz: a szükséges adatok összegyűjtése	442
2.3.3.1.2.	Második szakasz: a védelmi szint egyenértékiségének megállapítása	443
2.3.3.1.3.	Harmadik szakasz: a vizsgálat eredménye, s annak közlése a gazdasági alannyal	444
2.3.3.2.	A kölcsönös elismerés elvének belefoglalása a tagállami jogszabályokba	445
2.3.4.	A Dassonville-formula	446
2.3.5.	A Cassis de Dijon-formula	448
2.3.6.	A Keck ügy új formulája	450
2.3.7.	A Keck ügy után	451
2.3.8.	A megengedett korlátozások	454
2.3.8.1.	A Szerződés 30. (36.) cikkelyében foglalt kivételek	454
2.3.8.1.1.	Közerkölc <i>előzetes engedély</i>	455
2.3.8.1.2.	Közrend <i>előzetes engedély</i>	456
2.3.8.1.3.	Közbiztonság <i>előzetes engedély</i>	456
2.3.8.1.4.	Emberek, állatok és növények egészségének védelme <i>előzetes engedély</i>	457
2.3.8.2.	Megengedhető korlátozások: a mandatory requirements	458
2.4.	Az export mennyiségi korlátozása és a vele azonos hatású intézkedések tilalma	458
3.	A letelepedés szabadsága	459
3.1.	A letelepedés (vállalkozás) szabadsága (joga) a Szerződésben	459
3.2.	Az „önfoglalkoztatók” letelepedése	460
3.2.1.	Az egyéni vállalkozó (self employes person) meghatározása	460
3.2.2.	Az úgynevezett „Vlassopoulou-elv”	462
3.2.3.	Másodlagos jogalkotás a diplomák (szakképzettségek) harmonizációjára	462
3.2.4.	Az ügyvédi hivatás tartós gyakorlása	464
3.2.4.1.	Fegyelmi eljárás	465
3.2.4.2.	A fogadó ország szakmai elnevezése viselésének feltételei	465

3.2.4.3. Együttműködés a székhelyország és a fogadó ország hatóságai között	466
3.3. A letelepedés szabadsága a vállalatok tekintetében	467
3.3.1. Vállalkozások letelepedése	467
3.3.2. A Daily Mail ügy	470
3.3.3. Az Überseering ügy	471
3.3.4. A letelepedés megengedett korlátozása	472
3.3.5. A Gebhardt-teszt	473
3.4. A Közösség „társasági joga”	473
3.4.1. A társasági jogi irányelvek	473
3.4.2. A Marleasing ügy	474
3.4.3. További, a társasági jogot is érintő irányelvek	475
4. A munkavállalók szabad mozgása, a személyek szabad mozgása	476
4.1. A közvetett diszkrimináció	477
4.1.1. Az Ugliola ügy	477
4.1.2. A Scholz ügy	478
4.2. A nem diszkriminatív korlátozások a munkavállalók szabad mozgása terén	478
4.2.1. A Bosman ügy	478
4.2.2. A 39. cikk személyi hatálya	479
4.2.3. A végzett munka időtartama, a munka célja, a tagállamok szociális ellátó rendszeréhez való viszony	481
4.2.3.1. A Levin ügy	481
4.2.3.2. A Kempf ügy	481
4.3. A 39. cikk „végrehajtását” szolgáló másodlagos joganyag legfontosabb elemei	482
4.4. A Tanács 68/360/EGK irányelve és a munkát keresők	484
4.5. A Tanács 1612/68/EGK rendelete a munkavállalók és családtagjaik szabad költözéséről	485
4.6. Kivételek a munkavállalók (személyek) szabad mozgásának biztosítása alól	486
4.7. A munkavállalás szabadsága alóli speciális kivétel: az állami alkalmazás	489
4.8. A tanulókra és a megfelelő anyagiakkal rendelkezőkre történő kiterjesztés	490
4.9. Tartózkodási jog a foglalkoztatás befejezése után	491
4.10. A személyek szabad mozgása az Amszterdami Szerződést követően	492
4.11. 2004/38/EK irányelv az Unió polgárainak és családtagjaiknak a tagállamok területén történő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogáról	493
4.11.1. Az uniós polgár	493
4.11.2. A kiutazás és beutazás joga	494
4.11.3. A tartózkodási jog	494

4.11.3.1. A három hónapos tartózkodási jog	494
4.11.3.2. Tartózkodási jog három hónapot meghaladóan	494
4.11.4. Az uniós állampolgárookra vonatkozó adminisztratív formai követelmények	495
4.11.5. A tartózkodási jog megtartásának speciális esetei	495
4.11.6. A huzamos tartózkodási jog	496
4.11.7. A szabad mozgás korlátozása	497
5. A szolgáltatásnyújtás szabadsága	498
5.1. A szabadság meghatározása és a szolgáltatás fogalma a Szerződésben	498
5.1.1. A Grogan ügy	499
5.1.2. Az ellenszolgáltatás	500
5.2. Kire vonatkozik a szabadság?	500
5.3. A szabadság tartalma	501
5.4. A szolgáltatás igénybevételének szabadsága	502
5.4.1. Egészségügyi szolgáltatások és a szolgáltatásnyújtás szabadsága	503
5.4.2. A jogellenes tevékenységek és a szolgáltatásnyújtás szabadsága	504
5.4.3. A szociális juttatások és a szolgáltatásnyújtás szabadsága	505
5.5. A szolgáltatásnyújtás tagállami korlátozásának feltételei	505
5.5.1. A Dassonville-formula a szolgáltatások terén	506
5.5.2. A Cassis de Dijon-formula átvétele (rule of reason)	508
5.5.3. A Mary Carpenter ügy	509
6. A tőke mozgások és a fizetések szabadsága	510
6.1. A tőke mozgások	510
6.1.1. A Római Szerződés eredeti rendelkezései	510
6.1.2. A jelenleg hatályos rendelkezések	513
6.1.3. Az „aranyrészvény” ügyek	515
6.2. Kivételek a tőke mozgások korlátozásának tilalma alól	516
6.2.1. A megengedett tagállami korlátozások	516
6.2.2. Kényszerítő követelmények (mandatory requirements) a tőke mozgások korlátozásának igazolásaként	518
6.2.3. A Tanács által bevezethető korlátozások	519
7. Jogharmonizáció	521
7.1. A közösségi jogharmonizáció módszerei	522
7.1.1. Eredeti jogalkotás a Közösség szintjén	522
7.1.2. Teljes jogharmonizáció	522
7.1.3. Opcionális harmonizáció	522
7.1.4. Részleges harmonizáció	523
7.1.5. Minimum-maximum harmonizáció	523
7.1.6. Kölcsönös elismerési harmonizáció	523
7.1.7. A tagállami ellenőrzések kölcsönös elismerése	524
7.2. A jogharmonizációt segítő további eszközök	524
7.3. A jogharmonizáció joga a közös piac, illetve az egységes belső piac terén	524

7.4. A jogharmonizáció megváltozott stratégiája az Egységes Európai Okmány (a Bizottság Fehér Könyve) nyomán	527
7.5. A jogharmonizáció határa az Európai Bíróság esetjogában (a Tobacco ügy)	529
7.6. Magyarország közösségi jogharmonizációja	533
7.6.1. Jogközelítés a társulási szerződésben	534
7.6.2. Jogközelítés a Kormány 1036/2004. (IV. 27.) számú határozatában	538
7.6.2.1. A jogharmonizációs javaslat	538
7.6.2.2. A jogharmonizáció ellenőrzése	539
7.6.2.3. Notifikáció	539

X. FEJEZET

A vállalkozásokra vonatkozó versenyjogi szabályok	541
1. Bevezetés az Európai Közösség versenyjogába	543
1.1. Az EK versenyjog forrásai	543
1.1.1. Az elsődleges jogforrások	543
1.1.1.1. A versenykorlátozó megállapodások tilalma – kartelltilalom	543
1.1.1.2. Az erőfölénnyel való visszaélés tilalma	544
1.1.1.3. A vállalkozások közötti összefonódások ellenőrzése	544
1.1.1.4. A közvállalkozásokra, különleges és kizárólagos jogokkal felruházott vállalkozásokra vonatkozó szabályozás	545
1.1.1.5. Állami támogatásokra vonatkozó szabályozás	545
1.1.2. A másodlagos jogforrások	546
1.1.3. A bírósági ítéletek	546
1.2. Az EK versenypolitikájának és versenyjogának sajátosságai, céljai	546
1.2.1. A fogyasztói jólét növelése	547
1.2.2. Egészséges piaci struktúra kialakítása	547
1.2.3. Versenyen kívüli szempontok hatása a versenypolitikára	548
1.2.4. A közös piaci integráció létrejöttének elősegítése és védelme	549
2. A versenykorlátozó megállapodások tilalma	551
2.1. A vállalkozás fogalma az EK versenyjogában	553
2.1.1. A gazdasági egységek, mint az EK versenyjogának alanyai	555
2.1.2. A vállalkozások társulásai	558
2.1.3. A közösségi versenyjog területi hatálya	558
2.2. Az elkövetési magatartások	559
2.2.1. A megállapodás	559
2.2.2. A látszólag egyoldalú magatartások	560
2.2.3. A vállalkozások társulásainak döntése	563
2.2.4. Az összehangolt magatartás	564
2.2.4.1. Az összehangolt magatartás bizonyítása	565

2.3.	Alkalmasság a tagállamok közötti kereskedelem befolyásolására	566
2.3.1.	A Bizottság 2004-es közleménye	569
2.4.	A közös piaci verseny akadályozása, korlátozása vagy torzítása, mint cél vagy hatás	572
2.4.1.	A piaci hatásvizsgálat szükségessége	573
2.4.2.	A szükséges és arányos versenykorlátozások	576
2.4.3.	Egy speciális téma: az ipari tulajdon kapcsolata a versenykorlátozó megállapodások tilalmával	578
2.4.4.	Összefoglalás a versenykorlátozó tényállás elemének vizsgálatához	580
2.5.	Az érzékelhetőség szabálya – csekély jelentőségű megállapodások	583
2.5.1.	Bizottsági közlemény a versenyre érzékelhető hatással levő megállapodásokról	583
2.5.2.	Bizottsági közlemény a Szerződés 81. és 82. cikkében foglalt kereskedelmi hatás koncepciójához fűzött iránymutatásokról	585
2.6.	A magánjogi jogkövetkezmények	588
2.7.	A tilalom alóli mentesülés	591
2.7.1.	A 81. cikk (3) bekezdésének értelmezéséről szóló bizottsági közlemény	592
2.7.2.	A csoportmentesítések	596
3.	Az erőfölénnyel való visszaélés tilalma	598
3.1.	Bevezetés	598
3.2.	Az érintett piac meghatározása	599
3.2.1.	Az érintett termék- és földrajzi piac meghatározásának egy-egy példája	606
3.3.	Az erőfölény	609
3.4.	A visszaélésszerű magatartás	611
3.4.1.	Elzárkózás üzleti kapcsolattól	612
3.4.1.1.	A szállítás megtagadása	612
3.4.1.2.	A szerződéskötés megtagadása	615
3.4.2.	Árpolitikához kapcsolódó visszaélések	622
3.4.2.1.	Felfaló árazás	622
3.4.2.2.	Túlzott ár	623
3.4.2.3.	Árkedvezmények	623
3.4.2.3.1.	Hűségkedvezmények	624
3.4.2.3.2.	Az egyéniesített célkedvezmények	625
3.4.2.3.3.	A standardizált mennyiségi kedvezmények	626
3.4.3.	A verseny csökkentése, mint visszaélés	628
3.4.4.	Árukapcsolás	628
3.4.5.	Kizárólagossági megállapodások	630
3.4.6.	Egyéb visszaélések	631
3.5.	Egy speciális téma: az együttes erőfölénnyel való visszaélés	632
4.	Az antitröszteljáráás	634
4.1.	A közösségi versenyjog centrális szintű alkalmazása	634

4.1.1.	Az Európai Bizottság eljárása	634
4.1.1.1.	Eljárás hivatalból	637
4.1.1.2.	Eljárás panasz alapján	637
4.1.1.3.	Eljárás bejelentés alapján	641
4.1.1.4.	Az ideiglenes intézkedések	643
4.1.1.5.	Az információ kérése	644
4.1.1.6.	A helyszíni vizsgálat	645
4.1.1.7.	A kifogásközlés	649
4.1.1.8.	A szóbeli meghallgatás	650
4.1.2.	A felek jogai az eljárás során	650
4.1.2.1.	A tények megismeréséhez való jog	650
4.1.2.2.	Az álláspont kifejtéséhez való jog	652
4.1.2.3.	Védekezéshez való jog	652
4.1.2.4.	Önvád korlátozott tilalma	652
4.1.2.5.	Titokvédelem	653
4.1.2.6.	A jogorvoslathoz való jog	653
4.1.3.	A Bizottság eljárást lezáró érdemi aktusai	653
4.1.3.1.	A pozitív informális aktusok	654
4.1.3.2.	A pozitív formális határozatok	655
4.1.3.3.	A negatív formális határozatok	655
4.1.4.	A pénzbírság kiszabása	656
4.1.4.1.	A pénzbírság alapösszegének kiszámítása	656
4.1.4.2.	Súlyosbító körülmények	658
4.1.4.3.	Enyhítő körülmények	658
4.1.4.4.	A Bizottság engedékenységi politikája	659
4.1.5.	Statisztika az Európai Bizottság eljárásairól	662
4.1.6.	Az Elsőfokú Bíróság és az Európai Közösségek Bírósága előtti eljárás	662
4.2.	A közösségi versenyjog decentralizált, tagállami szintű alkalmazása	664
4.2.1.	A nemzeti bíróságok, mint a közösségi versenyjog alkalmazói	664
4.2.2.	A nemzeti versenyhatóságok, mint a tagállami versenyjog és a közösségi versenyjog alkalmazói	667
4.2.3.	A nemzeti versenyhatóságok és a nemzeti bíróságok – más szemszögből	668
4.3.	Az antitruszteljárás modernizációja	669
5.	A vállalkozások közötti összefonódások közösségi ellenőrzése	682
5.1.	Az összefonódás meghatározása	683
5.1.1.	Az egyedüli irányítás	684
5.1.2.	A közös irányítás	685
5.2.	A közös vállalatok alapításának versenyjogi megítéléséről röviden	686
5.3.	A közösségi léptékű összefonódás	689
5.4.	A közösségi léptékű összefonódások megítélésének szempontjai	691
5.5.	Eljárásjogi kérdések	692
5.5.1.	A jogalkalmazó hatóság és az alkalmazandó jog kérdése	693

5.5.2. Az eljárás menete	696
5.5.2.1. A vizsgálat első fázisa	696
5.5.2.2. A vizsgálat második fázisa	697
5.5.3. Az eljárást lezáró határozatok	699
5.5.3.1. Az összefonódás módosítása és az engedélyező határozat	699
5.5.3.2. Negatív jogkövetkezmények	700
5.5.5. Az egyszerűsített eljárás	701
5.5.6. Statisztika	702
5.6. Az összefonódások versenykorlátozó hatása	702
5.6.1. Iránymutatás a vállalkozások közötti összefonódások ellenőrzéséről szóló tanácsi rendelet szerint a horizontális összefonódások értékeléséről	705
5.6.2. Példák az összefonódások megítélésére	713
5.7. Egy speciális témakör: az együttes erőfölényes helyzetek (kollektív dominancia) kialakulásának megelőzése	717
5.8. A bizottsági határozatok bírósági felülvizsgálata és a bizottsági gyakorlat	722

XI. FEJEZET

A tagállamokra vonatkozó versenyjogi szabályok	725
1. A közvállalkozásokra vonatkozó szabályozás	727
1.1. A közösségi versenyjog alkalmazása a közvállalkozásokra és a meghatározott típusú egyéb vállalkozásokra	728
1.2. A versenyszabályok alkalmazásának kötelezettsége alóli kivétel	733
1.3. Az állam magatartásának megítélése a 10., 81., 82. és 83. cikkek együttes értelmezése alapján	736
2. Az állami támogatások közösségi jogi megítélése	740
2.1. Az Európai Közösséget alapító Szerződésnek az állami támogatások tilalmára vonatkozó rendelkezései	740
2.1.1. A támogatás az államtól származik	741
2.1.2. A támogatás fogalma	746
2.1.3. A szelektivitás követelménye	754
2.1.4. A verseny torzítása és a kereskedelemre gyakorolt hatása	756
2.2. A megengedhető állami támogatások	758
2.2.1. Horizontális támogatások	758
2.2.1.1. Kis- és középvállalkozások	759
2.2.1.2. A képzési és foglalkoztatási támogatások	761
2.2.1.3. Kutatási és fejlesztési támogatások	764
2.2.1.4. Környezetvédelmi célokra nyújtott támogatások	764
2.2.1.5. A nehéz helyzetben lévő vállalkozások megmentéséhez és szerkezetátalakításához nyújtott támogatások	764

2.2.2. A regionális állami támogatások	765
2.2.3. Ágazati támogatások	766
2.2.4. A magyar derogációk	767
2.3. Eljárásjog	768
2.3.1. Az Európai Bizottság eljárása	768
2.3.1.1. A bejelentett támogatásokra vonatkozó eljárás	770
2.3.1.2. A jogellenes állami támogatásokkal kapcsolatos eljárás	772
2.3.1.3. A létező támogatási programokra vonatkozó eljárás	774
2.3.2. Az Európai Bíróság eljárása	775
2.3.3. Az állami támogatásokra vonatkozó közösségi szabályok alkalmazása a nemzeti bíróságokon	776
2.4. Statisztika	779
2.5. Az állami támogatási jog jelentősége és modernizációja	779

XII. FEJEZET

Néhány közös politika	781
1. Bevezetés	783
2. A közös külkereskedelem-politika	784
2.1. A 133. (113.) cikk	784
2.2. Autonóm import- és exportszabályozás	787
2.3. Antidömping vámok és kiegyenlítő vámok	789
2.4. A kereskedelem akadályozásáról szóló rendelet	790
2.5. A Közösség által életbe léptetett gazdasági szankciók	791
2.6. Az Európai Közösség fejlesztési politikája	792
2.6.1. Az afrikai, karibi, csendes-óceáni országok támogatása	792
2.6.2. A Cotonou-i Megállapodás intézményrendszere	794
3. A közös mezőgazdasági politika	795
3.1. A közös mezőgazdasági politika céljai, hatóköre, eszközei a Szerződésben	796
3.1.1. A közös agrárpolitika kiterjedése	796
3.1.2. A versenyjogi szabályok érvényesülésének kivételes módja	797
3.1.3. Döntéshozatal a közös mezőgazdasági politika terén	798
3.1.4. A marha- és borjúhús piaci rendtartás példája	799
3.1.5. A közösségi intézmények diszkrecionális jogköre a mezőgazdasági politika terén	800
3.2. A közös mezőgazdasági politika reformjai	802
3.2.1. A jövedelemtámogatási rendszer	803
3.2.1.1. A rendszer alapelemei	803
3.3. Jogviták a mezőgazdasági támogatások kapcsán	804
4. A közös környezeti politika	806
4.1. A környezetvédelmi akcióprogramok	806

4.2.	A környezeti jog vázlata	808
4.3.	A környezeti politika finanszírozása	811
4.4.	A másodlagos jog	811
4.5.	Az Európai Környezetvédelmi Ügynökség	814
5.	A közös költségvetés	814
5.1.	A költségvetés története	815
5.2.	Az Agenda 2000 és az új pénzügyi keret (2000–2006)	816
5.3.	A költségvetés egyes bevételei	817
5.3.1.	A vámok	817
5.3.2.	A mezőgazdasági vámok és cukorbefizetések	817
5.3.3.	A VAT-forrás	818
5.3.4.	Az úgynevezett negyedik, a GNP-forrás	818
5.4.	A költségvetés kiadásai	818
5.4.1.	Mezőgazdasági politika	818
5.4.2.	A strukturális politikák	819
5.4.3.	Kutatás-fejlesztés	819
5.4.4.	Külső segélyezés	819
5.4.5.	Az előcsatlakozási támogatások	820
5.4.6.	Adminisztratív (igazgatási) kiadások	820
5.4.7.	A 2003. évi közös költségvetés bevételei és kiadásainak fő csoportjai	821
5.5.	A költségvetési jog alapjai	821
5.5.1.	A költségvetés végrehajtása, a pénzügyi lebonyolítás módjai	822
5.5.1.1.	A közvetlen/központosított végrehajtás	822
5.5.1.1.1.	A Bizottság általi közvetlen végrehajtás	822
5.5.1.1.2.	A végrehajtó ügynökségek általi végrehajtás	823
5.5.1.2.	A megosztott lebonyolítás	824
5.5.2.	A költségvetési elvek	824
5.5.2.1.	Az egységesség elve	824
5.5.2.2.	Az univerzalitás elve	824
5.5.2.3.	Az éves költségvetés elve	825
5.5.2.4.	Az egyensúly elve	825
5.5.2.5.	A specifikáció elve	825
5.5.2.6.	A hatékony és eredményes pénzgazdálkodás elve	826
5.5.3.	A kötelező és nem kötelező kiadások	826
5.6.	A költségvetési eljárás	827
5.7.	A költségvetés végrehajtásának ellenőrzése	829
5.8.	A Közösség pénzügyi érdekeinek védelme	830
5.9.	A Közös Kül- és Biztonságpolitika és a Bel- és Igazságügyi Együttműködés finanszírozása	831
6.	Az Európai Közösség strukturális politikája	833
6.1.	A regionális politika eszközei	833
6.1.1.	A Strukturális Alapok	833

6.1.1.1. Az Európai Regionális Fejlesztési Alap	834
6.1.1.2. Az Európai Szociális Alap	834
6.1.1.3. A Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap	835
6.1.1.4. A Halászati Orientációs Pénzügyi Eszköz	835
6.1.2. A Kohéziós Alap	835
6.1.3. Az Európai Unió Szolidaritási Alapja	836
6.1.4. Az átmeneti intézkedések	836
6.1.5. A közösségi kezdeményezések	837
6.1.6. Innovációs intézkedések	837
6.2. A strukturális politika jogi szabályozása	837
6.2.1. A strukturális politika célkitűzései	837
6.2.1.1. Az első célkitűzés	838
6.2.1.2. A második célkitűzés	838
6.2.1.3. A harmadik célkitűzés	838
6.3. A strukturális politika alapelvei	838
6.3.1. A programozás elve	838
6.3.2. A partnerség elve	839
6.3.3. Az addicionalitás elve	839
6.3.4. A koncentráció elve	839
6.4. A strukturális politika működésének rendje	839
6.4.1. A programozás	839
6.4.2. Kivitelezés, irányítás	840
6.4.3. A kifizetés	840
6.4.4. A programok ellenőrzése és értékelése	840
6.5. A strukturális politika értékelése	841
6.6. Strukturális politika a gyakorlatban	841

XIII. FEJEZET

Az Európai Unió Közös Kül- és Biztonságpolitikája – az Unió második pillére,

az Európai Unióról szóló szerződés V. Címe .....

1. A KKBP előzményei, céljai	845
2. A KKBP működése	846
2.1. A KKBP képvisellete	847
2.2. A döntéshozatal módja	848
2.3. Az Európai Parlament és a Bizottság a KKBP-ben	849
2.4. Az Európai Bíróság közvetett kontrollja a KKBP terén	850
2.5. Megerősített együttműködés a KKBP terén a Nizzai Szerződés értelmében	851
2.6. A KKBP a gyakorlatban	852
3. A közös védelmi politika felé	852
4. A közös biztonság- és védelmi politika	853

4.1. Az Európai Biztonsági Stratégia	854
4.2. Az Európai Védelmi Ügynökség	855
4.3. Az Európai Alkotmánytervezet a közös biztonság- és védelmi politikáról	855

XIV. FEJEZET

Dereguláció a személyek mozgása terén – az Unió harmadik pillére és az EK Szerződés IV. Címe	859
--	-----

1. Bevezetés	861
2. Az együttműködés fejlődése	861
3. A Schengeni Megállapodás	862
4. Az EK Szerződés IV. Címe. Vízum, menekültügy, bevándorlás, és a személyek szabad mozgására vonatkozó egyéb politikák	864
4.1. Döntéshozatal a IV. Címében	868
4.2. Az Európai Bíróság hatásköre a IV. Cím tekintetében	869
5. Az Európai Unió harmadik pillére	869
5.1. Az Europol	870
5.1.1. Az Europol céljai	871
5.1.2. Az Europol feladatai	871
5.1.3. Az Europol szervezete	872
5.1.4. Vitarendezés az Europol-Egyezményben	872
5.2. Együttműködés az igazságszolgáltatási szervek között	872
5.2.1. Az Eurojust	873
5.2.2. A büntetőügyekben létrehozott Európai Igazságügyi Hálózat	874
5.3. Döntéshozatal a harmadik pillérben (EU 34. cikk)	874
5.4. Megerősített együttműködés a harmadik pillérben	875

Tárgyszójegyzék	877
Jogesetmutató	893
Irodalomjegyzék	929